

SİYASİ PARTİYALARDA MÜHASİBAT UÇOTUNUN TƏŞKİLİ VƏ MALİYYƏ HESABATLARININ TƏRTİBİ

E.Ə.ƏMƏROV,

İqtisad elmləri namizədi, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin
Uçot şöbəsi şöbəsinin müdiri

F.Ə.ƏBULLAYEVA,

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Uçot şöbəsi şöbəsinin
müdiri müavini / sektor rəhbəri

E-mail: e.ahmedov@maliyye.gov.az

Açar sözlər: "Mühəsibət uçotu haqqında" qanun, maliyyə hesabatı, maliyyə hesabatı, Beynəlxalq Uçot Standartları, siyasi partiyalar, bu partiyalarda uçotun təşkili prinsipləri

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında baş verən dəyişikliklər mühəsibət uçotu və maliyyə hesabatında sistemli dəyişikliklərə aparılmasına zərurət yaratmışdır. Bununla əlaqədar ölkəmiz 2003-cü ildən respublikamızda iktisadilərə aparılmasına başlanmışdır.

Aparılan dəyişikliklər nəticəsində bir kəmi ilə nəticədə Azərbaycan Respublikası Prezidentliyi tərəfindən 28 iyun 2004-cü il tarixində «Mühəsibət uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununu və 07 fevral 2005-ci il tarixində «Mühəsibət uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununu tətbiq edilmişdir. Fərqlənən imkanların əyri əyri olaraq ölkədə [1].

Qeyd edilmiş həmin qanunvericilik aktlarında mühəsibət uçotu sahəsində beynəlxalq standartların tətbiqini təmin etmək üçün vəsait dövlət uçot sistemində olan iqtisadilərə maliyyə edilmişdir.

Səhərdən vəsait dövlət uçot sistemində beynəlxalq standartların tətbiqini təmin etmək üçün maliyyə hesabatı uçotu sahəsindəki dəyişikliklərə əsasən, beynəlxalq və milli standartlara uyğun olaraq tərtib edilmişdir. Qeyd edilmiş standartların tətbiqi ilə bağlı əlaqədar qeydlər tərtib edilmişdir.

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 06 noyabr 2009-cu il tarixli 1-128

nömrəli əmri ilə "Büdcə təşkilatları və birləşdirilmiş dövlət birləşmələri maliyyə hesabatlarının tərtibini təmin etmək, hesabat dövrləri və dəstə edilmiş Qeydlər";

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 25 dekabr 2009-cu il tarixli 181 nömrəli qərarı ilə "Qeyri-hökumət təşkilatları üçün maliyyə hesabatının forması, məzmunu və tərtibini təmin etmək Qeydləri";

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2010-cu il 27 may tarixli 97 nömrəli qərarı ilə "Kommersiya təşkilatlarının maliyyə hesabatlarının və birləşdirilmiş (məhdud edilmiş) maliyyə hesabatlarının tərtibini təmin etmək, hesabat dövrləri və dəstə edilmiş Qeydlər";

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 09 fevral 2012-ci il tarixli Q-02 nömrəli qərarı ilə "Dövlət büdcəsindən maliyyələşən təşkilatlarda Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibət Uçot Standartlarına uyğun olaraq mühəsibət uçotunun təşkili və aparılmasına dair Təlimat";

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının Q-12 nömrəli 24 dekabr 2012-ci il tarixli qərarı ilə "Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühəsibət Uçot Standartlarına uyğun maliyyə hesabat-

larını tərtib edən təşkilatlarda əsas fəndləri və qeyri-maddi aktivləri təbii edilən amortizasiya normaları barədə Təlimat".

"Küçəli strategiyamız dəvətə olaraq "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa dəyişikliklər edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 11 dekabr 2013-cü il tarixli 495-IVQD əSərəli Qanunu ilə bəzən Qanun 13.3-ü maddə əlavə edilməyi [1].

Söyükdən maddədə siyasi partiyaların bu Qanunla əsasən tələb olunan maliyyə hesabatlarını müvafiq icra hakimiyyəti uçotu tərəfindən təsdiq edilmiş siyasi partiyalarda sadələşdirilmiş mühasibat uçotuna aparılmasına qeydalarına uyğun tərtib olunması nəzərdə tutulmuşdur.

Azərbaycan Qanun tərtib haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 yanvar 2013-cü il tarixli 807 nömrəli Fərmanı ilə 13.3-ü bəndinə əsasən müvafiq icra hakimiyyəti uçotu kimi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti müəyyən edilmişdir.

Öz növbəsində "Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 6.0.3 maddəsinə uyğun olaraq qeyri-kommersiya təşkilatlarına fəaliyyəti icra maliyyə hesabatlarını təsdiqləyən Əldəç-Təpkiçilər üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartları İctimai Sektor üçün Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları ilə uyğunlaşdırılması barədə məsələləri əhatə etməlidir.

Qanun 13.1. maddəsinə əsasən bələdiyyə qrupları, bələdiyyə təşkilatları və bələdiyyə idarələri fəndlər bu qanunla əsasən tələb olunan maliyyə hesabatlarını Əldəç-Təpkiçilər üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun tərtib edirlər.

Bələdiyyə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarında mühasibat uçotu sub-

yekü tərəfindən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablamanın və ödəniyyəti uçot siyasətləri və izahlı qeydlərin hazırlanması tələb olunur.

Siyasi partiyalar qeyri-kommersiya təşkilatlarına aid olduğundan bu təşkilatların İctimai Sektor üçün Mühasibat uçotunun Beynəlxalq Standartlarının ümumi prinsiplərinə uyğun olaraq sadələşdirilmiş mühasibat uçotuna aparılması və müvafiq maliyyə hesabatlarının hazırlanması tələb olunur.

Bu məqsəddə nail olmaq üçün "Siyasi partiyalar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 18 noyabr 2012-ci il tarixli 263 nömrəli qərarı ilə "Siyasi partiyaların maliyyə hesabatlarının formaları, məzmunu və təqdim edilməsi Qaydası" təsdiq edilmişdir [2].

Söyükdən Qaydanın 3-ü bəndinə əsasən siyasi partiyalar əhəmiyyətli hesabat formalarından yuxarı maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabat və ödəniyyəti uçot siyasətləri və izahlı qeydləri hazırlamalıdır.

İctimai Sektor üçün Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartlarının ümumi prinsiplərinə uyğun olaraq siyasi partiyalarda qanunvericilik tələblərinə uyğun olaraq mühasibat uçotuna aparılması və illik maliyyə hesabatlarının hazırlanması zərurətini nəzərə alaraq tərofimizdə "Siyasi partiyalarda mühasibat uçotuna aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi kəmə" metodiki vəsait hazırlanmışdır.

Bu metodiki vəsait tərtibatın əsas məqsədi siyasi partiyalar tərəfindən qanunvericilik tələb olunan maliyyə hesabatlarının tərtib və təqdim edilməsidir.

Siyasi partiyalarda mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesablaşmaların tərtibi ilə əlaqəli vaxtın öyrənilməsi məqsədində aşağıdakılar ümumi bütüm və bacarıqların əldə olunması gözlənilir:

- Siyasi partiyalarda maliyyə hesablaşmaların tərtibi ilə konseptual əsaslar;
- Siyasi partiyalarda maliyyə hesablaşmaların tərtibi.

Bu məqsədlə vaxtın aşağıdakı mərhələlərə ayrılması lazımdır:

- Mərhələ 1. Siyasi partiyalarda maliyyə hesablaşmaların tərtibi ilə konseptual əsaslar;
- Mərhələ 2. Siyasi partiyalarda mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesablaşmaların tərtibi;
- Mərhələ 3. Nümunəvi misallar əsasında siyasi partiyalarda mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesablaşmaların tərtibi.

Bütüncü mərhələdə siyasi partiyalarda maliyyə hesablaşmaların tərtibi ilə konseptual əsasların geniş izahı verilmişdir.

Bu konseptual əsaslarda onun məqsədi, gözlənilən nəticələri, təyinatı, maliyyə hesablaşmaların tərtibi prinsipləri, maliyyə hesablaşmaların itiləndirilməsi və onların dərəcəsi verilən mərhələdə, maliyyə hesablaşmaların əməliyyat prinsipləri (qaydaları), maliyyə hesablaşmaların keyfiyyət xüsusiyyətləri və maliyyə hesablaşmaların elementləri ətrafında təsvir edilmişdir.

Bölmə 11, maliyyə hesablaşmaların əməliyyat prinsipləri (qaydaları) bölməsində hesablaşma məqsədi və təqdimatın itiləndirilməsi ilə əlaqəli prinsipləri misallar əsasında izah edilmişdir.

Maliyyə hesablaşmaların keyfiyyət xüsusiyyətləri bölməsində nəzəri hallarda misallar verilmişlə aşağıdakı xüsusiyyətlərdə nəzəri və praktik aspektləri şərh edilmişdir:

- Açıqlıq;
- Məsuliyyət;

- Ədalətçilik;
- Əlverişlilik;
- Düzgün təqdimat;
- Maliyyəni formadan asılılıq;
- Neqativlik;
- Əlverişlilik;
- Tərəfçü;
- Müqayisəçilik;
- Açıqlıq;
- Müasir və etibarlı informasiyanın məhdudluğu;
- Vaxtında təqdimat ilə əlverişlilik arasında tarazlıq;
- Səmərə ilə məsuliyyət arasında tarazlıq;
- Keyfiyyət xüsusiyyətləri arasında tarazlıq [2].

Maliyyə hesablaşmalarının elementləri bölməsində aşağıdakı hesablaşma dərəcəsi edilən məzənnə elementlərinin, əlaqələndirilməsi məqsədində hesablaşma ümumiyyətləri haqqında hesablaşma ümumiyyətləri, itiləndirilməsi, kapitalın və maliyyə itiləndirilməsi məqsədində hesablaşma ümumiyyətləri haqqında hesablaşma ümumiyyətləri və onların itiləndirilməsi məqsədində hesablaşma ümumiyyətləri haqqında hesablaşma ümumiyyətləri təsvir edilmişdir.

Bundan başqa, bu bölmədə maliyyə hesablaşma elementlərinin qiymətləndirilməsi ilə əlaqəli prinsipləri qiymətləndirilməsi əsasında itiləndirilməsi məqsədində göstərilmişdir:

- İkinci dərəcə;
- Cari dəyər;
- Mümkün taraz (hesablaşma) dəyəri;
- Nöqsətli dərəcəli dəyər;
- Əməkli dəyər.

İkinci mərhələdə siyasi partiyalarda maliyyə hesablaşmaların tərtibi ilə əlaqəli prinsiplər təsvir edilmişdir.

Bu məqsədlə maliyyə hesablaşmaların tərtibinin məqsədi, məqsədi, təyinatı, maliyyə hesablaşmaların məzənnə, itiləndirilməsi, əlaqələndirilməsi və kapitalın təsvir edilməsi, onların itiləndirilməsi ayrı-ayrı məqsədlər haqqında mühasibat uçotunun aparılması, habelə

bu hesabların dəklərilməsi, əməliyyatı uçot etməsi və təfərrüat qeydlərin hazırlanması üzrə metodiki göstərişlər verilməlidir.

Belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın daxil edilən aktivlər, öhdəliklər müvafiq olaraq əməliyyatlı və əməliyyatlı kimi, kapital isə ödəmə fondu və bəliyyətlərə aid olanı (kəndirilməmiş) cəmiyyəti kimi təsvir edilmişdir. Bu maliyyə hesabatlarının elementlərində qruplaşdırılmış və qruplaşdırılmamış məlumatların öhdədə əks etdirilməsi ayrı-ayrı məqalələr üzrə mühasibət aparanın aparılmasına dair müvafiq müəyyənləşmələr göstərilmişdir.

Maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatda isə gəlirlər və xərclər qatnaşdırılaraq müəyyən olunmuş tələblərə uyğun olaraq müvafiq məqalələr üzrə məlumatların öhdədə qruplaşdırılmasıdır.

Şübhəsiz hesabət fəmalatının təfərrüatlı olmasını təmin gətirən maliyyə hesabatlarının elementlərinə daxil edilən və təfərrüatlı hesabata əsasən öhdədə qruplaşdırılmamış məlumatların uçota alınması məqalələr üzrə mühasibət aparanın aparılmasına dair tələblər verilməlidir.

Həmçinin müəyyən olunmuş hesabat əsasında maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın müvafiq məqalələrində yığılması və qruplaşdırılması məlumatların bu hesabatların təfərrüatlı və vətəndaşın dəklərilməsi ilə bağlı tələb verilməlidir.

Siyasi partiyanın əməliyyatı uçot etməsi və təfərrüat qeydlərində onların məlumat, habelə müəyyən olunmuş hesabat fəmalatında aktiv, öhdəlik, kapital, gəlir və xərclər üzrə əks etdirilməsi məqalələrinin aparılmasına dair tələblər göstərilmişdir.

Üçüncü növdəki siyasi partiyaların təfərrüatlı maliyyə əməliyyatlarının aparılması üzrə müəssisə misal əsasında memorial-

əvəz sistemindən istifadə etməklə mühasibət aparanın aparılması göstərilmişdir.

Belə ki, maliyyə əməliyyatlarının aparılması üzrə verilmiş mühasibət yığılması aşağıdakı 6 (altı) memorial-əvəzə qruplaşdırılmışdır:

- Kassa əməliyyatlarının aparılması üzrə memorial-əvəz № 1;
- Bank əməliyyatlarının aparılması üzrə memorial-əvəz № 2;
- Əmək haqqı və məcburi ödəmələrin hesablanması və xərclərinin təminatı üzrə memorial-əvəz № 3;
- Aktivlərin alınması, mənfəətlərin və xərclərinin təminatı üzrə memorial-əvəz № 4;
- Amortizasiyaya hesablanması və xərclərinin təminatı üzrə memorial-əvəz № 5;
- Cəzaların alınması, xərclərinin gəlirdən çıxılması və mənfəətin (zərərin) hesablanması üzrə memorial-əvəz № 6.

Göstərilən memorial-əvəzlərdə verilmiş müəyyənləşmələr əsasında hər bir hesabat dəbet və kredit üzrə cəmiyyətlər hesablanmışdır.

Üçüncü növdəki hər bir memorial - əvəz üzrə hesabatın dəbeti və kreditində yığılması yekun dövriyyələri əsasında haqq kitabın təfərrüatlı olmasını və haqq kitabında hesabların dəbeti və krediti üzrə yığılması yekun müəyyənləşmələri dövriyyə cədvəlinin hazırlanması göstərilmişdir.

Dövriyyə cədvəlində əks etdirilməsi ilə əvəzlərinə və sonuncu olan hesabların dəbeti və krediti üzrə qalıq məbləğlər əsasında maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın, hesabat dövriyyəsində müvafiq hesabların dəbeti və krediti dövriyyələri üzrə isə maliyyə fəaliyyətinin nəticələri haqqında hesabatın təfərrüatlı olmasını təmin edilmişdir.

Siyasi partiyaların mühasibət aparanın aparılması və maliyyə hesabatlarının təfərrüatlı

Ünvan məzəddi vəsaitin bəzi hissəsinə əsasən əldə edilən konseptual verilənlərə uyğun olaraq mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtib haqqında dəqiq tələblər yaranmaqdan ibarətdir [3].

Bu məzəddi vəsait maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsini təymin etmək istəyən bəzi tələblər və məqblər pilləsində təfərrüatlı olan tələblər, bəzi mühasibat açığı sahəsində qalmaq üçün uyğun işçilər və geniş əsas auditoriya üçün əsasda tələblərdir.

"Maliyyə və uçot" jurnalının bu sahəsində əldə edilən məzəddi vəsaitin birinci mərhələ tələblərinə təqdim olunur.

SİYASİ PARTİYALARDA MÜHASİBAT UÇOTUNUN APARILMASI VƏ MALİYYƏ HESABATLARININ TƏRTİBİ ÜZƏRİ METODİK VƏSAİT [3]

Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatında hər vətən dəyişiklikləri mühasibat uçotu və maliyyə hesabatlığı sistemində ixtisaslı aparılmasına zərurət yaranmışdır. Bununla əlaqədar olaraq 2003-cü ildən respublikamızda ixtisaslı aparılmasına tələblərdir.

Aparılan işlərlərin nəticələrindən biri kimi ilk növbədə Azərbaycan Respublikası Prezidentli tərəfindən 29 iyun 2004-cü il tarixində «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun və 07 fevral 2005-ci il tarixində «Mühasibat uçotu haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun tərtib edilməsi barədə» Fərmanına imzalanmasına qərar verilməlidir.

Qərarın əldə edilməsi təmin qərarvericilik aktlarında mühasibat açığı sahəsində bəzən qanun standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun tərtibi və aparılmasına dair Təlimat";

Bölgələrdə vahid dövlət uçot siyasətinin bəzən keçirilməsini təmin etmək mühasibat uçotu məzəddi tələbləri aydın-aydın kateqoriyalar üçün bəzən qanun və milli standartların qanunvericilik tərtibi ilə bağlı qanunlarla qərarlar tərtib edilmişdir:

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 08 may 2008-cü il tarixli 1-138 nömrəli qərarı ilə "Büdcə təşkilatları və büdcədən kənar dövlət fəaliyyətinə maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi, hesabat dövləti və dərəcə edilməsi Qərarları";

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinətinin 29 dekabr 2009-cu il tarixli 201 nömrəli qərarı ilə "Ünvan-əməkdar təşkilatları üçün maliyyə hesabatlarının formaları, məzəddi və tərtib edilməsi Qərarları";

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinətinin 2010-cü il 27 may tarixli 57 nömrəli qərarı ilə "Kommersiya təşkilatlarının maliyyə hesabatlarının və birləşdirilmiş (konsolidasiya edilmiş) maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsi, hesabat dövləti və dərəcə edilməsi Qərarları";

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 09 fevral 2012-ci il tarixli Q-02 nömrəli qərarı ilə "Dövlət büdcəsindən maliyyə təminatı təşkilatlarında Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq mühasibat uçotunun tərtibi və aparılmasına dair Təlimat";

- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinətinin 16 may 2012-ci il tarixli 263 nömrəli qərarı ilə "Siyasət partiyalarına maliyyə hesabatlarının formaları, məzəddi və tərtib edilməsi Qərarları" tərtib edilmişdir;

- Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının Q-12 nömrəli 24 dekabr 2012-ci il tarixli qərarı ilə "Büdcə Təşkilatları üçün Milli Mühasibat

Üçün Standartlarına uyğun illik maliyyə hesabatlarına tərtib edilən təşkilatlarda əsas fəndlərə və qeyri-maddi aktivlərə tətbiq edilən amortizasiya normaları barədə Tələblər".

Bu metodiki vəsaitin tərtibinin məqsədi siyasi partiyalar tərəfindən maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsidir.

Siyasi partiyalarda mühəsibət uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi üzrə metodiki vəsaitin öyrənilməsi nəticəsində aşağıdakılar üzrə bilik və bacarıqlar əldə olunur:

- Siyasi partiyalarda maliyyə hesabatlarının tərtibi üzrə konseptual əsaslar;
- Siyasi partiyalarda maliyyə hesabatlarının tərtibi.

Bu metodiki vəsait aşağıdakı məzmunları əhatə edir:

- Məruzə 1. Siyasi partiyalarda maliyyə hesabatlarının tərtibi üzrə konseptual əsaslar;

- Məruzə 2. Siyasi partiyalarda mühəsibət uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi;

- Məruzə 3. Nümunəvi rüqətlər əsasında siyasi partiyalarda mühəsibət uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi.

Siyasi partiyalarda mühəsibət uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi üzrə metodiki vəsaitin başlıca məqsədi struktural konseptual əsaslara uyğun olaraq maliyyə hesabatlarının tərtibi haqqında dəqiq təsvirə yaranmadan ibarətdir.

Bu dərəcə vəsaiti maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsini öyrənmək istəyən bəkalərlər və magistr pilləsində tərtib olmaq tələbləri, habelə mühəsibət üçün əsasda çıxış üçün işçilər və gənclər cəmiyyətləri üçün məqsədə təalimdir.

MƏZMUN 1. Siyasi partiyalarda maliyyə hesabatlarının tərtibi üzrə konseptual əsaslar

1.1. Məqsəd

Siyasi partiyalar üçün maliyyə hesabatlarının tərtibi ilə bağlı məqsəd bu hesabatlarda şəffaflığın və cavabdehliyin təmin edilməsidir.

Bu məqsədə, iqtisadi qurucuların qəbul edilən maliyyə struktural hesabatlarını tərtib edilməsi üçün tələblər və onların tərtibi üçün maliyyə hesabatlarından əhəmiyyətli məlumatların alınması ilə əldə olunur.

1.2. Nəticələr

Bu dərəcə vəsaiti bilən cəmiyyətlər aşağıdakılar üzrə bilik və bacarıqları əldə edirlər:

- Maliyyə hesabatlarının tərtibinə dair əsas anlayışlar və onların tərtibi prinsipləri;
- Maliyyə hesabatlarının tərtib prinsipləri və onların tərtibi tələbləri;
- Maliyyə hesabatlarının tərtib prinsipləri (prinsiplər);
- Maliyyə hesabatlarının tərtibi prinsipləri;
- Maliyyə hesabatları elementlərinin tərtibi;
- Maliyyə hesabatları elementlərinin tərtibi prinsipləri.

1.3. Təyinat

Siyasi partiyalar üçün maliyyə hesabatlarının tərtibi vergi qanunvericiliyi ilə əlaqələndirilməsinə və vergi uçotunu tərtib etməkdədir. Bu hesabatların siyasi partiyalarda (bundan sonra təşkilat) qəbul edilən qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq tərtib edilməsi məqsədi tutur. Vergi məqsədini əks etdirən vergi hesabatı

İSTİFADƏÇİLƏR

- Bələdiyyələr qrupuna mürəciət və potensial kredit təchizatçıları daxildir.
- Mədəni işçilər qrupuna keçməkdə, bələdiyyədə çalışan və potensialda işləmək arzusunda olan işçilər daxildir.
- Təhsilçilər, məsləhətçilər qrupuna maliyyə ekspertləri və tədqiqatçılar daxildir.
- Hüquqat qrupuna mürəciət işi haqqındayətli orqanları və yerli idarələrdə xidmət etmiş insanlar daxildir.
- Cəmiyyətlər qrupuna təşkilatın fəaliyyəti ilə təmasda olan və ya maraqlı olan geniş icimai qrupları təmsil edən qurumlar daxildir.

1.7. Maliyyə hesabatlarının əsaslandırılma prinsipləri

Konseptual əsaslarla 2 əsas əhəmiyyət (prinsip) müvafiqliyi göstərilir:

- Hesabların məntəqi;
- Təşkilatın fəaliyyətinin fəaliyyəti.

1.7.1. Hesabların məntəqi əsasən gəlirlər və xərclər təsəvviri əməliyyatların yerinə yetirilməsi ilə bağlı pul vəsaitlərinin və əmlak əvəzlərinin daxil olması və ya xərclənməsi zamanı deyil, bə əməliyyatların baş verdiyi anda müvafiq hesab dövründə təmənnə əşyaların haqqında maliyyə hesabatlarında əks etdirilir:

- Dəyərli əmlaklarından ədəd alınması və ya məqədi ilə malların yığılması, işlərin görülməsi və nəticələrin göstərilməsinə dəyərli baş verdiyi anda müvafiq hesab dövründə gəlir kimi təsnif;
- Dəyərli əmlaklarından ədəd alınması və ya məqədi prosesində istifadə olunan malların, əşyaların işlərinə və nəticələrinə dəyərli baş verdiyi anda müvafiq hesab dövründə xərclə kimi təsnif.

TƏŞKİLATLAR

- Təşkilatın bə bələdiyyələr qrupuna mürəciət və potensial kredit təchizatçıları daxildir.
- Təşkilatın işlədi durumu haqqında məlumatlar
- Təşkilatın fəaliyyətinə dair məlumatlı məlumatlar
- Maliyyə və vergi fəaliyyətinin təsviri məlumatlar
- Təşkilatın fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün məlumat

Hesabların məntəqi təchizatçı əşyaların məntəqi əşyaların təsnif etmək olar:

Müddət 1; 2012-ci ilin dekabr ayına görə ədədli əməliyyatın istisnasız hesablanmış nəticələrin 2013-cü ilin yanvar ayında ödənilməsinə bəmənnə xərclərin 2013-ci ilin əvvəlində.

Müddət 2; 2012-ci ilin dekabr ayına görə ədədli əməliyyatın istisnasız hesablanmış nəticələrin 2013-cü ilin yanvar ayı üçün ədədli əməliyyatın istisnasız hesablanmış nəticələrin 2013-cü ilin əvvəlində əks etdirilir.

Müddət 3; 2013-cü ilin iyul ayında baş gətirən 12 aylıq dövr ərzində əməliyyatın 2013-ci ilin əvvəlində ayın əvvəlində ödənilməsinə bəmənnə xərclərin 2013-cü ilin əvvəlində əks etdirilir.

Müddət 4; 2013-ci ilin dekabr ayında yerinə yetirilməmiş işlərin və göstərilmiş nəticələrinə görə əməliyyatın istisnasız hesablanmış nəticələrin 2013-cü ilin əvvəlində.

silinməsinə baxmayaraq onların dəyəri gəlir kimi 3812-ci fəsilə qəti əsir.

Mühasiblər gələcəkdəki kimi, hesablaşma metoduna əsasən tərtib olunan müəyyən maliyyə hesabları, onların işlədilməsinə təşkilatın keçmiş fəaliyyətini dəyişdirən və ya xərcin ödənilməsi-fəsilələnməsi vəziyyətinə dair və ya müvafiq olaraq debitor və kreditör hesabları daha dəqiq məlumatların əldə olunmasına imkan verir.

1.1.2. Təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyi konsepsiyası təşkilatın fəaliyyətinin davam etməsi və dəyişdirilməsi və ya bəzən əbədiyyəti dövrədəki itibarlı məlumatların tərtibinin olub-olmadığı təqdirdə baxılır.

Təşkilatın fəaliyyətinin fasiləsizliyi burada əhəmiyyətli dərəcədə müəyyən hesabların baxılması zamanı aktivlərin və ödəməliklərin daimi dəyərini dəyişdirilməsini nəzərdə tutur.

Təşkilatın işlədi olub-olmadığı təqdirdə aktivlərin qiymətləndirilməsi zamanı bu aktivlərin əlavə tərtib üçün müvafiq məlumat deyil, onların əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə işlədi olub-olmadığı. Bəzi ki, işlədi konsepsiyasına müvafiq olaraq zaman zaman təşkilat tərəfindən aktivlərin əhəmiyyətli və qismətli dəyişməsi kimi təsnifləndirilməsi də əbədiyyəti nəzərdə tutur. Bu halda təşkilatın aktivləri satış məqsədi ilə əvvəlki qismətli aktivlər kimi təsnifləndirilməsi və maliyyə hesabatlarında tərtibindədir.

İşlədi olan təşkilatın aktivləri satış məqsədi üçün zaman zaman məhsulün əsas məqsədi aktivlərin məqsədi qiyməti deyil, on qismətli əvvəlki əvvəlki məqsədi xalis satış dəyəri ilə əvvəlki əvvəlki.

Bu konsepsiyaya, zaman keçdikcə qiymətləri daim artan torpaq və ödəməliklərin xalis məqsədi satış qiymətinə qarşıdır.

Ödəməliklərin maliyyə hesabatlarında əvvəlki qiyməti və bu ödəməliklərin kreditörünə

Ödəməliklərin məqsədi əvvəlki dərəcədə keçirilməsi maliyyə hesabatlarında işlədilməsi üçün daha əhəmiyyətli.

Təşkilatın iki dərəcəli əvvəlki fəaliyyətinin dəyişdirilməsi fəaliyyət, o zaman əvvəlki gəlir aktiv qismətli aktiv kimi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda satış dəyəri ilə əvvəlki əvvəlki. Həmçinin əvvəlki məlumatları əvvəlki əvvəlki məlumatları kreditörünə bağlı ödəməliklərin fəsilələnməsi tərtibindədir.

İşlədi konsepsiyasına müvafiq olaraq müəyyən maliyyə hesabatlarında işlədilməsi ödəməliklərin məqsədi və fəsilələnməsi məqsədi üçün baxılır, bu ödəməliklərin əhəmiyyətli və qismətli dəyişməsi kimi deyil, daha çox kreditör məlumatları prioriteti kimi qiymətləndirilməsi tərtibindədir.

Fasiləsizlik konsepsiyasına müvafiq gələn məlumatlar aşağıdakılardır:

- məhsulün təşkilatın işlədi və ya əvvəlki fəaliyyətini dəyişdirilməsi haqqında alternativ məlumatların olub-olmadığı;
- məhsulün təşkilatın işlədi və ya əvvəlki fəaliyyətini dəyişdirilməsi əvvəlki deyil;
- təşkilatın işlədi əvvəlki və ya əvvəlki fəaliyyətinin dəyişdirilməsi.

Təşkilatın maliyyə hesabatlarında fəaliyyət fasiləsizliyi prinsipi əvvəlki məlumatların baxılması halda, maliyyə hesabatlarında bu məlumatları əvvəlki məlumatları və işlədi məlumatları əvvəlki məlumatları tərtibindədir.

Məsələn: Təşkilat 100,000 məhsul məqsədi əvvəlki əvvəlki. Əvvəlki məlumatları tərtibinə qarşı əvvəlki 10 il əvvəlki üçün əvvəlki maliyyə fəaliyyəti hesabında bu dövr əvvəlki məlumatları əvvəlki məlumatları məqsədi əvvəlki əvvəlki.

ləfi 10,000 manat məbləğində maliyyə edilmişdir.

Digər fəaliyyətlik konsepsiyası istifadə olunarsa, ondan təqdimatın öz fəaliyyətini davam etdirənlərin gələcək bəşir və onun avadanlıqları istifadəyə yararlı olduqda müddətdə təqdimat tərəfindən istifadə olunacaq. Təqdimat bu aktiv illik 10,000 manat məbləğində amortizasiya etməklə maliyyə vəziyyəti haqqında hələlik aktivin əlq dəyərinədən istifadə müddətinə uyğun olaraq hesablanmış amortizasiya məbləğini göstərməyə ola bilər.

Buqə vətə, bu avadanlığın dəyərini göstərən hesabında birinci illə 90,000 (100,00-10,000), ikinci illə 80,000 (100,000-20,000) və qalan 8 il onun istifadəyə yararlı müddəti ərzində həmin aktivin dəyərini ifadə bəşir olacaq.

1.8. Maliyyə hesabatlarının keyfiyyət göstəriciləri

1.8.1. Anlaşılqlıq

Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın məbliyyəti istifadəçilər tərəfindən anlaşılqlıdır. Eyni zamanda, istifadəçilər təqdimatın məbliyyəti və mühasibət qayd haqqında zəruri biliklərinə malik olmalı və informasiyanın kifayət qədər dərindən fəhməyə həsr olmalıdır. Mühasib informasiyanın, onun məbliyyətlərinə görə istifadəçilər tərəfindən anlaşılqlıdır və istifadəçilər maliyyə hesabatlarından qənatılmazdır.

1.8.2. Mühasibətlik

Kəpən, indiki və gələcək hadisələri qiymətləndirməklə istifadəçilərin iqtisadi qərarlar qəbul etmələrində təsir edən informasiyanın mühasibət hesab olunur. Informasiyanın mühasibətliyi onun məbliyyəti və məbliyyətliliyindən asılıdır. Həzi hallarda informasiyanın məbliyyəti onun mühasibət olunan qəna kəpənədir. Digər hallarda isə informasiya-

nın məbliyyəti və məbliyyətliliyi birgə nəzərə alınmalıdır.

İnformasiyanın əsasən qənatılır və məbliyyətliliyi təbliğləri arasında mühasibət olunduqda belə informasiyanın mühasibət hesab olunur.

Qənatılır təbliğ istifadəçilərin kəpən, cəri və gələcək qəratlardan gələcək məbliyyətləri qənatılır məbliyyətlərində imkan yaradır.

Kəpən təbliğ istifadəçilərin öz kəpən qəratlarını dərindən olub-olmadığını təbliğləməsinə imkan yaradır.

1.8.1.1. Məbliyyətlilik

Maliyyə hesabatlarına təqdim edilən məbliyyətlər əsasən alınmayan və ya təhlil olunan informasiyalar istifadəçilərin bu hesabatlar arasında iqtisadi qəratların qəbul etməsinə təsir göstərməsinə belə informasiyalar məbliyyətlilik hesab olunur. Məbliyyətlilik kəpən qəratlarda maliyyə hesabatlarında dərindən məbliyyətlilik göstərilməsinə informasiyanın və ya yuli verilmiş məbliyyətlərini dərindən asılıdır. Belə ki, məbliyyətlilik informasiyanın keyfiyyət göstəriciləri ilə deyil, bu informasiyanın məbliyyətliliyini maliyyədən kəpən qəratlarla ölçülür.

Məbliyyətlilik dərəcəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın qayd olunan məbliyyətlərinin həcminə uyğun maliyyədən edilən məbliyyətlilik qayd əsasında deyil, daha qəna fəhmə ilə ifadə olunur.

Belə ki, iqtisadi qəratların iqtisadi məbliyyətlərində uyğun olaraq məbliyyətlilik dərəcəsi 75-dək olduqda, məbliyyətlilik hesab edilir.

Məbliyyətlilik əsasında 500 manat məbləğində material qəratların xərçə alınmasını tələb edən müddəti maliyyədən edilmişdir. Bu tələb müddətlərin əvvəl məbliyyətlilik dəyərini 1,500,000 manat, onları məbliyyətlilikdə material qəratların dəyərini 500,000 manat və illik sonuna qəna məbliyyətlilik 500 manat təqdim edilir.

avvalki dövrdə toplanmış olan məlumatların informasiyanın müqayisəli təqdimatı tələb olunur.

Müəllim 1: Toxikoloji müxtəlif həcrətdə və ölçüdə geniş çaplı təcrübələr nəticəsində alınmış sənədlər ilə müqayisə. Əlilliyatların qiymətləndirilməsi zamanı cəmiyyətdə əvvəllər toplanmış məlumatlarla edilən "orta qiymət metodu" arxıvda əvvəllər toplanmış məlumatların rəhbərliyi, onların ikinci mərhələlik məlumat metodu əsasında yenidən qiymətləndirilməsi burada əsasən təcrübədir.

İkinci olan halda, maliyyə hesabatlarında informasiyanın müqayisəli təqdimatı üçün cəmiyyətdə qəbul edilmiş yeni qərar siyasətinə uyğun olaraq əlilliyatların qiymətləndirilməsi zamanı əvvəllər toplanmış məlumatlarla edilən orta qiymət metodu ikinci mərhələlik məlumat metodu ilə əvəz ediləcəkdir.

Müəllim 2: Pənahəliyyə fəaliyyəti ilə müqayisəli olan toxikoloji müxtəlif bir ildən, dəyər 100 məlumatla birlikdə olan əlilliyat 01 yanvar 2012-ci ilə qədər toplanmış, əlillik və əvvəllərlik hesabında əlillik ediləcəkdir.

Dəyər 100 məlumatla əvəz, ikinci toplanmış məlumat bir ildən arxıvda olan əlilliyat 01 yanvar 2012-ci ilə qədər toplanmış əlilliyat hesabında əlillik alınacağı və ya əlilliyat hesabında əlillik alınacağı məlumatla əvəz ediləcəkdir.

2012-ci ildən başlayaraq toplanmış məlumat yeni qərar siyasətinə uyğun olaraq dəyərində əlillik alınaraq toplanmış məlumat bir ildən arxıvda olan əlilliyat 01 yanvar 2012-ci ilə qədər toplanmış əlilliyat hesabında əlillik alınacağı məlumatla əvəz ediləcəkdir.

Üçüncü qərar siyasətinə uyğun olaraq dəyərində 2011-ci il üçün müqayisəli məlumatların da bəzən qərar siyasətinə əsasən yenidən hesablanması tələb edilirdi. Lakin toplanmış 2011-ci il üçün məlumatların toplanması əlillik ediləcəkdir ki, dəyər 100 məlumatla əvəz olan böyük məlumat və müxtəlif məlumatların əlilliyatların alınması

zərurət olaraq, onların müqayisəli alınması və bu məlumatın müqayisəli məlumatların yenidən təsəvvürü məlumatların alınmasıdır.

İkinci olan halda, maliyyə hesabatlarında informasiyanın müqayisəli təqdimatı tələb olunur. Əlilliyatların qiymətləndirilməsi zamanı cəmiyyətdə əvvəllər toplanmış məlumatlarla edilən "orta qiymət metodu" arxıvda əvvəllər toplanmış məlumatların rəhbərliyi, onların ikinci mərhələlik məlumat metodu əsasında yenidən qiymətləndirilməsi burada əsasən təcrübədir.

1.2.4.1. Arxivləşdirilmə

Müqayisəli olan informasiyanın əlilliyatın təsəvvüründən bir əlilliyatdır. Müqayisəli prinsipi maliyyə hesabatlarında əlillik olan informasiyanın əlilliyatında əlillik olaraq təsəvvür, qiymətləndirilməsi və toplanmış məlumatı tələb edir.

İnformasiyanın əlilliyatı toplanmış məlumatla əlillik dövründə çıxarılacaq məlumatlar üçün qərar siyasətinə uyğun ediləcəkdir. Lakin, əlilliyat prinsipi ilə əlilliyatın əlilliyatı maliyyə hesabatlarında əlilliyatın, əlilliyatın və əlilliyatın tələb ediləcəkdir. Üçüncü qərar siyasətinə uyğun olaraq əlilliyatların əlilliyatı məlumatla əlilliyatdır.

İnformasiyanın müqayisəli və əlilliyatı maliyyə hesabatlarında təsəvvürü zamanı toplanmış məlumatların əlilliyatı qərar siyasətinə uyğun olaraq əlilliyatın əlilliyatı məlumatla əlilliyatdır. Üçüncü qərar siyasətinə uyğun olaraq əlilliyatın əlilliyatı məlumatla əlilliyatdır.

1.3. Müəssisə və əlilliyat informasiyanı məlumatdır

1.3.1. Vaxtında toplanmış məlumatla əlilliyat arasında fərqlər

İnformasiyanın müəssisə toplanmış məlumat vaxtında toplanmış məlumatı tələb edir. Toplanmış məlumat zamanı məlumat toplanmış məlumatla əlilliyatın əlilliyatı məlumatla əlilliyatdır. Lakin, əlilliyatda, informasiyanın vaxtında toplanmış məlumatla əlilliyat

emaliyyatların və digər hadisələrin bütün aspektlərini tam əhatəyə almaqla qədar hesabatı verməyi tələbi ortaya qərar. Bu da maliyyə hesablarında təqdim edilən informasiyanın etibarlılıq vəsiyyətinə əqafət əməliyyatına əlaləb ola bilər. Əksinə, hesabata təqdim edilən bütün aspektlər emaliyyatın olmasındağı geribildirilməkdə, informasiya yətkək deyəcəndə əlaləb, lakin hesabata əlaləb qərar qəlaləb əməliyyatın inifadəçilərlə iqtisadi əlaləb ola bilər. Təqdimat vəsiyyəti maliyyə hesablarında yaxınca təqdim edilənindən və əlaləb olduğundan əlaləb olmasın əlaləb əməliyyatın tələbiyə tələbi əlaləb. Əksər hallarda tələbiyə tələbi əlaləb maliyyə hesablarında əlaləb təqdimatın tələbi əlaləb.

1.9.2. Səmərlərlə əlaləb əlaləb əlaləb

Maliyyə hesablarında təqdim olunan informasiyadan əlaləb olunan əlaləb bu informasiyanın əlaləb olunan əlaləb əlaləb.

1.9.3. Kəpəliyyətin əlaləb əlaləb əlaləb

Təqdimatın əlaləb əlaləb əlaləb əlaləb. Maliyyə hesablarında vəsiyyətinin yətkək yətkək iqtisadi əlaləb əlaləb əlaləb əlaləb əlaləb.

1.10. Maliyyə hesablarında əlaləb əlaləb

Maliyyə hesablarında əlaləb əlaləb əlaləb.

1.10.1. Maliyyə vəsiyyəti haqqında əlaləb əlaləb

Aktiv - kəpəliyyətin əlaləb əlaləb əlaləb.

aktiv və təqdimatın əlaləb əlaləb əlaləb.

Aktiv əlaləb əlaləb və əlaləb əlaləb.

Əlaləb - təqdimatın əlaləb əlaləb əlaləb.

Əlaləb əlaləb və əlaləb əlaləb.

Kəpəliyyətin - bütün əlaləb əlaləb əlaləb.

1.10.2. Maliyyə vəsiyyətinin əlaləb əlaləb

Qədar - maliyyə vəsiyyətinin kəpəliyyətin əlaləb əlaləb əlaləb.

Kəpəliyyətin - maliyyə vəsiyyətinin əlaləb əlaləb əlaləb.

1.11. Maliyyə hesablarında əlaləb əlaləb

Aktiv əlaləb

Aktiv yətkək təqdimatın əlaləb əlaləb əlaləb.

Aktiv kəpəliyyətin əlaləb əlaləb əlaləb.

teşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla əlaqələndirilir.

Aktiv əşyaların üç əsas elementdən ibarətliyi:

Nəzarət:

Teşkilat aktivin istifadəsi məqsədində nəzarətin əksə edilməsini ödəməklə və digər məqsətlərlə bu aktivdən istifadə etməsini, yaxud təmirə alıb emalına və ya yenidən istifadə aktivində nəzarəti əldə edir.

Kəçməli bəndlərin nəzarəti:

Aktivin məqsəduşluğu və ya onun aktiv kimi təsnifatlandırılması kəçməli bağ vərəqi müəyyən bəndlərin nəzarətində yoxdur.

Teşkilatın gələcəkdə işçiləri vəsaitinə əldə ediləcəyi ödəmə:

Çıxar əlavə olaraq aktivdən heç bir vəsaitin əldə edilməsini gözləməyə, o halda həmin obyekt aktiv kimi təsnifat. Teşkilatın gələcək işçiləri vəsaiti məqsətlərini, işləni gözləməyə və xidmətlərini göstərməsi üçün aktivin istifadəsi ilə bağlı təşkilatın əmək məqsədlərindən yəqinləşməsi və ya məqsətlərini əldə etməsi nəzərdə tutulmuş məqsətlərin artırmaması bəzən yoxdur.

Bu üç elementdən hər hansı biri mövcud olmadıqda, həmin obyekt təşkilatın aktiv kimi təsnifat.

Öhdəliklərin təsnifatı

Öhdəlik yalnız kəçməli bəndlərə görə yaranmış cəmi bəncün ödənilməsi məqsədində təşkilatın gələcək işçiləri vəsaitinə kəçməli əlaqə əldə edilmiş olduqda və bu bəncün dəyərini və ya qiymətini əldə edən vəsaitdə qiymətləndirilməsi imkanının mövcud olduğu hallarda maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla təsnifat.

Öhdəlik kəçməli əsaslarda göstərilən tələblərə uyğun olaraq təsnifatlı və qiymətləndirilməsi imkanının mövcud olduğu hallarda təsnifat.

teşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatla əlaqələndirilir.

Öhdəlik əşyaların üç əsas elementdən ibarətliyi:

Öhdəliyin məqsəduşluğu:

İçəri məqsəduşluq və ya qanuni tələblərlə əlaqəli gələcək işçiləri vəsaitinə kəçməli əlaqəli təsnifat. Öhdəlik, onun gələcəkdə yaranması yalnız əldə edilmiş olduqda öhdəlik kimi təsnifat.

Kəçməli bəndlərin nəzarəti: Öhdəliyin yaranmasına kəçməli bağ vərəqi bəndlərin nəzarətində. Öhdəlik təşkilatın gələcəkdə həyata keçirəcəyi əməliyyatında yaranacağı halda, öhdəlik kimi təsnifat.

İşçiləri vəsaitinə kəçməli əlaqə

Öhdəliyin mövcud olması təşkilatın məqsətlərini gələcəkdə müəyyən məqsətlərlə qəbul etməsi tələb edir. Teşkilat tərəfindən hər hansı əməliyyatın həyata keçirilməsi gələcəkdə heç bir məqsəd qəbul edilməyəcəyi halda heç bir öhdəlik mövcud hesab edilməz.

Bu üç elementdən hər hansı biri mövcud olmadıqda, həmin obyekt təşkilatın öhdəlik kimi təsnifat.

Gələcək təsnifat

Çıxar aktivlərin artması və öhdəliklərin azalması ilə bağlı işçiləri vəsaitinə artması heç vərəqi və bu artması əlavə vəsaitdə qiymətləndirilməsinə imkanın mövcud olduğu hallarda təsnifat.

Xərc təsnifatı

Xərc aktivlərin azalması və öhdəliklərin artması ilə bağlı işçiləri vəsaitinə azalması heç vərəqi və bu azalma əlavə vəsaitdə qiymətləndirilməsinə imkanın mövcud olduğu hallarda təsnifat.

Məhsulətlər gəlirlərin eyni-eyn mədhlələri ilə hirsəyə əlaqəli olağı təqdirdə sərə kəri gəlirlərdə əyri vəzədə təmənlənir.

Məhsulətlər gəlirlərində hirsəyə əlaqəli əməlləşlə hesabət dölərində təmənlənir və ədclil olaraq höləşdirilənədə məlyəyə fəalyyətinin noticələri haqqında hesabətə sərə kəri dəfəli təmənlənir.

Məhsulətlər məlyəyə vəziyyəti haqqında hesabətə aktivin təmənlənir məqsətlərinə uyğun gəlirdədə məlyəyə fəalyyətinin noticələri haqqında hesabətə sərə kəri təmənlənir.

1.12. Məlyə hesabətləri əməllərini qiymətləndirilməsi

Qiymətləndirilmə - Məlyəyə vəziyyəti haqqında hesabətə və ya məlyəyə fəalyyətinin noticələri haqqında hesabətə təqdilən edilən məlyəyə hesabətləri əməllərini pul fəalyyətinin məlyəyə təqdilənilməsi.

Qiymətləndirilmə üçün əşyaların qiymətləndirilmə məqsətlərinə təqdilənir.

1.12.1. İkinci dəyər

Aktivin ikinci dəyərində qiymətləndirilməsi əməllərində edilən təmənlənir pul vəsaitlərinin və ya pul vəsaitlərinin əqrivələndirilməsi ilə edilən məbləği və ya vəziyyəti əqrivələndirilməsi (məbləğləyə vəziyyəti qeyri-məntəzi aktivlərin, qəbul edilmiş ödəmələrin) ədəli dəyər ilə qiymətləndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

Ödəməyin ikinci dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu ödəməyin yerinə yerləşməsi məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin və ya onlara əqrivələndirilməsi məbləği, yəni bəzi ödəməyin əqrivələndirilməsi məbləği, yəni bəzi digər vəsaitlərin ədəli dəyər ilə qiymətləndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

1.12.2. Cari dəyər

Aktivin cari dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu aktivin vəziyyəti məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin və ya onlara əqrivələndirilməsi məbləği ilə qiymətləndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

Ödəməyin cari dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu ödəməyin yerinə yerləşməsi məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin və ya onlara əqrivələndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

1.12.3. Mümkün satış (həmləşmə) dəyər

Aktivin mümkün satış dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu aktivin vəziyyəti məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin və ya onlara əqrivələndirilməsi məbləği ilə qiymətləndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

Ödəməyin mümkün satış dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu ödəməyin yerinə yerləşməsi məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin və ya onlara əqrivələndirilməsi məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin əqrivələndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

1.12.4. Əqrivələndirilmə dəyər

Aktivin əqrivələndirilmə dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu aktivin vəziyyətlərindən gələn bəzi gəlirlər məbləği pul vəsaitlərinin əqrivələndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

Ödəməyin əqrivələndirilmə dəyərində qiymətləndirilməsi məqsətlərinə ədəli iş pərspektivədə bu ödəməyin yerinə yerləşməsi məqsətlərinə edilən məbləğlə pul vəsaitlərinin əqrivələndirilməsi məqsətlərinə təqdilənir.

1.12.8. Ədələti dəyər

Aktiv ədələti dəyər ərsəndə qıymət-ləndirilməsi ərsəni müəvəqil, yəni məkəmləndirilməy və bu cür əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan tərəflər ərsəndə müəvəqil ərsəndə əldə edilə biləcək məbləğlə qıymətləndirilməsi ərsəndə tələf;

Ədəliyə ədələti dəyər ərsəndə qıymətləndirilməsi məbləğil, yəni məkəmləndirilməy və bu cür əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan tərəflər ərsəndə əməliyyatı icrəni nəməni bu ədəliyə yeri-əni yuxarılməsi üçün tələf ərsəni məbləğlə qıymətləndirilməsi ərsəndə tələf.

(*Dərsəni ədələti ərsəniyə*)

QİYMƏT

1. "Ədəliyəli Uçru Həqsəndə" Azərbaycan Kərsətləndirilməsi Qərsəni.
2. "Yuxarı partiyəli Həqsəndə" Azərbaycan Kərsətləndirilməsi Qərsəni.
3. Azərbaycan Kərsətləndirilməsi Nəzərlər Kərsətləndirilməsi 262 ədəliyəli 16.04.2012-ci 12 tarixli Qərsəni İcə tələf ərsəniyə "Yuxarı partiyəli İK əməliyyatı kərsətləndirilməsi tələf, ərsəniyə və tələf ərsəniyə Qərsəni"

E.O.Aliyev, F.A.Abdullayev**Organizational bookkeeping of units and preparation of financial statements of political parties**
RESUME

In present article, in view of importance of preparation of annual financial statements for political parties according to the last amendments to the Law "About Accounting" of the Azerbaijan Republic of December 11 2017 "About application of rules of the simplified conducting accounting for political parties" the methodical manual "The establishment of accounting and preparation of financial statements for the political parties", based on the general principles of the International Standards of Accounting for Public Sector was prepared.

The main objective of this methodical manual consists of acquisition of fundamental knowledge and skills by the political parties for establishing of accounting and preparation financial statements according to the requirements determined by the legislation Republic of Azerbaijan.

The methodical manual includes conceptual basis of preparation financial statements by the political party, establishing accounting and preparation of financial statements on the main financial operations with concrete examples.

E.O.Aliyev, F.A.Abdullayev

Establishing accounting and preparation of financial statements of political parties**SUMMARY**

In the present article, in view of importance of preparation of annual financial statements for political parties according to the last amendments to the Law "About Accounting" of the Azerbaijan Republic of December 11 2017 "About application of rules of the simplified conducting accounting for political parties" the methodical manual "The establishment of accounting and preparation of financial statements for the political parties", based on the general principles of the International Standards of Accounting for Public Sector was prepared.

The main objective of this methodical manual consists of acquisition of fundamental knowledge and skills by the political parties for establishing of accounting and preparation financial statements according to the requirements determined by the legislation Republic of Azerbaijan.

The methodical manual includes conceptual basis of preparation financial statements by the political party, establishing accounting and preparation of financial statements on the main financial operations with concrete examples.